

4
Dissertatio
Medica-Theorico-Practica
De aliquibus dolorum lateralium differentiis,
et modo, quo à pleuritide differunt.

Scripta, et enarrata
à Doct. Joanne Josepho Martinez Rubio.

Piget innumerus carbone notare stultitias,
quas Martineæ Rubio fuiturque.

Nec mea fons, Erata, magis impalescat colore:
ignorans examen, at interea malè tandem,
si non pudeat se divulgare libellum.

Verum cecinit Pieta: Verum, cum ad summam
illam, in qua nunc sum positus, honoris laudem,
æquis vocibus, et ingeminatis plausibus, meum
testatus sum gaudium, aliquid Apollineæ fa-
cultatis dicendi, licet totum corpus rigeat,
lingua valbuceat, mens vacilet, vultus rubeat,
et visus, præ timore, caliget (perillustri doc-
tissima Statutensis Academia) quæ paucis
abhinc annis, ob tuorum peritorum Doctorum
virtutem, constantiam quipè, eruditionemque,

qui causarum morborum scientiam, eorumque
medellam in excelso hoc gradu, magna cum gloria,
licet multorum invidia, ut plurimis notum
est, collocarunt, regalem titulum meruisti,
mihi namque credo talem exultationem, premium-
que accipies, quia in Illustrissimo hoc Theatro,
unusquisque suis solutis dubitationibus egre-
ditur Sinegus.

Hanc enim ob causam, non semel me
stimulavit late dedita tui nominis fama, ut
additum ad te omni ratione quererem: sed tum
enim meus pudor, tum ineptenitatis constien-
tia, tum meae stultitiae pudicitia claudebas fores,
tui honoris, tuoque fame; tuorum quidem mem-
brorum splendore oculi prestringebantur, dum
tot maximos Apolineos Heroes recogitabant,
quot sunt discipuli tui, peritique Doctores:
cui enim ignota sunt eorum nomina? Cui au-
tem eorum scripta? Cui denique eorum medella?
Cui tandem eorum debita adhibita specifica re-
media? Quibus à mortis faucibus, quasi mira-
culose innumeros, infinitosque liberarunt. Ut
maximis encomijs tota confitetur Hispania, et
ut sequentia asserunt carmina

Academia ut morbos pelleri nemo potest,
jam dudum brevia adfuerant, si stamina vitæ

longa foret Medicis ars, et Apollinea
ingenij ast Academiae acie sors voluitur ipsa
vita hominum remeat longior, ars brevior.

Gaudiat omnis homo, magis ast nunc quadia eger,
sanandi verum dat Academia opus.

Verum enimvero cum indeclinabile preceptum,
atque indelibile hujus realis Academiae institu-
tum, optimeque impositum à petenti, seu de-
sideranti horum celeberrimorum Doctorum
societatem, sit, aliquam disertationem, vel li-
belum Apollineae facultatis scribendi, eamque
in praesentia omnium suorum Doctorum dicen-
di, dico, quid enim dicam, vel scribam? Si
sum intellectu cecus, ingenij surdaster, ratio-
ne orbatus, et omni bona doctrina obtenebratus,
nec aliud abest, nisi ut sim mutus, cum sim ni-
mis garrulus, et aliena rei medicae opera ap-
positè, et Orbis literarij aplausu confutare, non
his, nec omnibus, sed paucis datur, adeoque ita
rectè cecinit Poëta:

Ludere, qui nescit campetribus abstinere armis.

Nam

Non cuivis homini contingit adhaere Corinthum

Luia

Rusticus, et Noces non dant sine pertica fructus.

Multo rem magis ignoro, quando video vos, mul-

ta prudentia, majori doctrina, maximaque loquen-
tia universam quidem facultatem tetigisse, nè
fabulam aliquam desinuisse intactam; hæc
circumstantia probe à me circumspecta, quod
nullius est utilitatis medicæ facultati, magis
vereor scribendi, adeoque modum omnibus parti-
bus ignorando, eumque cogitando inveni, ubi om-
nia inveniuntur bona: nempe in versu octavo
Ps. 62. Regi David dicentis: Et in velamento
alarum tuarum exultabo. O Academia Illus-
tris! O Celeberrima Academia, clavis omnium
difficultatum Chirurgarum, Pharmaceuticarum,
Medicarumque Magistra! Nova, rectaque mor-
borum præbe indolis medella, realis Aquila,
que non tantum Aquilam volare doces, sed &
quidem thyrone peritos Magistros reddis, in-
tellectu cecos clarissima luce illuminas, ingenij
surdas aures auditu revertis, ratione orbatos agis
sui rationem reddere, et omnes bona doctrina ob-
tenebratos eloquenti, rectaque scientia inductos
retribuis. Nonne ubinam est talis Magister?
Jam audio aliquem mihi dicentem: In nullo loco-
rum inveni, solum in te reperiri, tamen, et si
levem auriculam videor mihi videre, me esse,
omnes has quæ perfectiones, sicque te humiliter
deprecor, ut des mihi copiam, constanterque rogo

te ut inter tuos veros Discipulos me constituas,
in te firmiter spero non spernere me, quod au-
tem si hoc, ut postulo, concedis mihi, quavis
lebem aviculam, impotens^{tu}que nunc me videar
primam litterarum, et atmosfere regionem
volitandi, in velamento alarum tuarum cons-
titutus, positusque, Deo tibi fidem, me futurum
esse peritum, clara luce illuminatum, & recta
scientia indutum, non tantum primam atmos-
phere regionem australibus, nebulosisque vapori-
bus imbutam, ^{volitandi} verumenimvero secundam, ter-
tiamque ejus, et tuarum litterarum pertran-
sire, tuo namque auxilio subtilem me futurum
esse.

Sine te de me equidem tam elate non sentio,
ut in his ausim nomen meum profiteri, qui doc-
tibus ingenij, doctrina, et libris eximijs tuam
mereri gratiam presumant, sed inter eos me
numeraui satis erit, qui egregie inter rem lit-
terariam sunt propensi, quos te promixtione tuo
erga prestantissimae facultatis medicos amatores
studio non contemnere novi. Non igitur te
male interpretaturam esse meam audaciam
sperare audeo, cum audiveris me non tam digni-
tate tua, discipulorum tuorum explere, longa

suarum disertationum serie, horumque gestis, et
litteris, quam doctrina tua, tuorum filiorum
litteris, vixtatibusque inductum, te docendo,
me in te collendo, et suscipiendo nulli cedere eo-
rum, qui in te non scholunt.

Accipias igitur rogo, Perillus-
tus Statutensis Academia, propitio, serenoque
vultu meę summe observantis precepti, hanc
exiguam, maleque conscriptam disertationem,
quod si hoc consequor, et infimum inter alias
disertationes, quas habes ~~regia~~ occupet locum,
eamque tibi submisę offero, existima bo mei pau-
ci laboris me cepisse fructum. Cum autem
de aliquibus doloribus lateralibus agat, seu
verret hęc disertatio, et modo quo a pleuriti-
de differunt, eorumque curatione, de qua mate-
ria usque adhuc omnium enim Act. nullus
scripsit, quia quis illorum magis egit tantum
per transenam tetigit, necesse est eam more
Aristotelico, ut agam, scribendi. In primis
rationem dubitandi proponam: secundo loco
ejus essentiam, seu quidditatem adducam: ter-
tio causam tam materialem, quam formalem
referam: quarto signa cum pleuritide analoga,
ejus propria caracteristica, et a pleuritide distine-
ta tradam: quinto denique uniuscujusque

differentiæ curationem, & casum dicam Deo volente.

Quam fretum, durumque Phisicis sit, penetrare velle graves affectus, curareque morbos thoraci invadentes. O quantum durius, difficiliusque demonstrationes conficere, & veras, ac solidas horum phenomenorum, & effectuum rationes appositè, & intelligentèr reddere, quamvis plures, ex Phisicis veritates antea cognitæ, perspectæq; habeant, jam olim agnovit Baglibus, dixitque Franciscus Lana à Deo, & Guadalupe, licet non ob quam reddidit rationem, nempe quia testudo est thorax, ubinam melior, uniusque adamas (nempe cor) exaluminati, pretiosisque uniones, (nempe umor coccineus, & ut antiqui volebant, spiritus) tanto circumspectu conseruantur, quod nec ab aëro ipsi quidem necessario volunt esse tactæ, propter quod ipse dixit: idem, quod nos vivificat, nos occidit, sed ratio est, quia veritatem enim adhuc incognitam detegere, vel doctrinam quandam clarius explicare, nemo facile potuit, nisi illud, quod quærit, vel explanare instituit, ex veritatibus jam notis, phisicèque cognitis, scientèr eruere didiceret; quod facultatis modicæ, & præcipuè quidem in affectibus thoracis non evenit.

Tum etiam quia vasculosa pulmonum

substantia facile obstruitur, rursus, et
corrumpitur, tuberculis, polypisque afficitur;
membranosa, fibrosa, nervosaque osculationibus,
et chrispationibus, Spasmodicis afficitur, à qui-
bus solent varias, multasque sanguinis, sedi, et
limphę oriri stases, stagnationes, inflammati-
ones, hidropes, et demum harum partium atrophie.
Tum etiam quia si membrana glandulosa, qua
intèrius obducta sunt bronchia, eorumque vesi-
culę humidum unctuosum à sanguine non sepa-
rant, pulmones exsiccantur, costis facile adherent,
agglutinanturque, et difficillimè respirationem
efficiunt. Tum denique ad innumeras alias cau-
sas, quibus molestantur, et ob infinitas alias ratio-
nes, quas Medici reddere non possunt, et si in
his affectibus falluntur Medicinę Principes,
ut optime Baglibus avertit, in eorum curatio-
ne, et ignotione quid agent thyrzones?

Presentis materię an-
sam quidem scribendi dederunt mihi duę ra-
tiones, primam desumpsi ex duabus magni Hi-
ppocratis sententijs, quarum prima est sent.
lib. 6. lib. aphor. ubi avertit Pleuritide, et peri-
pneumonia correpto, albi profluvium advenire
malum esse. Altera ab ipsomet sene, in facultate

medica minime aberrante, relata est in lib. 3. coac. pren. ubi ita ait: Quibus in febre
latteris dolor incidit, si quidem per liquidis,
et viliosis profuse abbus feratur, mitescit. Sup-
pono quod omnibus est notum, nempe in aphor.
sententia loquutum fuisse de pleuritide infla-
matoria, vera, et exquisita à sanguinis stasi
pleure, et pulmonibus insidente orta, semperq;
cum rigore invadente, in qua non quamcumque
aut moderatam per alvum evacuationem esse
malam. A. A. docent, et experientia confirmat,
sed multam, copiosam, et frequentem, hancque
esse pessimam, quæ enim si ita pleuritico con-
tingat, malam esse varijs rationibus certum
est. In primis quia humor contentus in pec-
tore, morbumque producens, non potest per
alvum expurgari, cum ex pectore ad alvum
nullus quidem manifestus ductus sit: unde
alius ab eo, qui peccat educitur, non sine mag-
no vixium dispendio. Tum quia alia quo-
que viscera, præter spiritalia, nempe natura-
lia affecta designat. Tum denique non abri-
milis discriminis periculique in hoc morbo
diarrheam esse, limphas divertendo, quæ furia-
rum illius fræna sunt, aut mulcimina,

coctionem materiatur, sic enim omne adducendo diarrhoea, quod mitigando debebatur morbo sero, futura sputi pabula sufficiantur. Interea tandem ardore confecti pulmones arescunt, acidi quoque succis depari, necrosis concipiunt.

In coac. locutus fuit Hipp. non de pleuritide inflammatoria, et vera; sed de nota, vel dolore laterali, non autem pleuritico, ut ipse antea enuntiavit, ideo cum lateris dolor, sine rigore invadens, ac propterea inflammatorius non sit, nec humor morbosus, ut sepe contingit in pectore non sit contentus, optime materia, morbum produciens, potest per alvum deponi. Ideo, cum inflammatorius non sit, sed congestionalis humoris lymphatici, vel a fluxione seriacus, vel lymphæ, vel a flatibus, propter ventris inferioris chachochimiam, a qua propter vapores elevatos dolores surgunt, sit dependens, hi omnes per ventrem inferiorem terminari posse certum quidem est; de duobus ultimis nulla dubitatio: nam si de aliquo aliqua esset difficultas, esset de congestionali dolore, et hoc hac ratione tollitur: cum enim quædam vasa lymphatica, et præcipue, quæ ex partium substantia nascuntur æquosam succi nutritici, et lymphæ partem ibi subsistentem (a qua dolores tales laterales fiunt) absorbeant, et per intestinorum glandulas expurgant, quæ postea per alvum deponitur, qua ratione nulla manet dubitatio.

Secunda enim dubitandi ratio est, nam cum quamplurimi eorum aliorum locorum incole, doloribus

lateralibus affecti, meum implorarent auxilium, statim namque ^{huc} cum quibusdam medicis in consilium veniebam, egrotum esse pleuritide correptione dicebant (cum esset levis dolor lateralis) per septem, vel octo vices ^{ubi} ~~per~~ sanguinem mittere tantum, dicebant, quoque videor mihi videre plures phlebotomeas esse celebrandas (ut ut sanguis ad vitam non foret necessarius) nam tales inflammatorii morbi solum phlebotomia curantur; et quidem quidam ex his medicis asseruit nullum mortalium posse interire sine pleuritide; cum in mea quidem sententia admodum rare sint pleuritides vere, & primarię, nunquid enim si plures, quam concipio dantur, hę quidem sunt secundarię, illiusque generis, quas duci Ballonius, &tmuleus, Offm. & Bagli. asserunt, quę si vere novę sint, eas per phlebotomiam solent supervenire.

Et quidem in his casibus nullum inflammatorii pleuritidis reperi signum, multa verò signa fluxionum chachoguinis, et cruditatum, ob quam causam omnes nūmquam phlebotomati interierunt, præcipue verò anno quadragesimo sine phlebotomea, vel parum phlebotomati exarserunt, et præcipue ij, quibus moderata contingit diarrhœa, quo in tempore multoties memoriam feci magni Hipoc. qui in N. 22. sect. 3. Coac. pag. ait: Dolores circa latus tenuiter consistentes in febribus citra notas costas, Venę sectio cessat. Et sicuti in his venę sectio non curat morbum, sed penitus vitam tollit, ut quamplures sunt historię A. L. majoris famę, tam veterum, quam recentiorum, hoc quidem asserendum, sola, et unica tantum observatio in Fed. Offmann

reperitur, de pleuritide nota veng sectione curata, et
tquam miraculum quidem a b ipso relato; quæ in
pleuritide vera paulo post mutata fuit, cum sint in-
numere aliorum A.A. observationes sine ullo periculo,
et tandem per veng sectionem cum sanguine vitam
extraxissent: videantur Mar. Cur. Burnet. Ballo.
Sydenam, Bonettus, et alij quam plurimi. Contrario
in vera pleuritide evenit modo, quia inflammatoria,
et cum rigore invadens (sine quo nunquam datur in-
flamatio) est; quia veng sectio indicata est, hæc omi-
sa, vel non facta, dolor vehementer urget, febris, et
inflammatio augentur, taliter, ut eger nec tussire
quidem valeat, sed immensi dyspnoea laborans suffo-
catur. Videor mihi videre sufficientes esse dubitandi
rationes, et sic pergo ad rem.

Cum enim A.A. Medici logi-
cas non assignent definitiones; sed harum loco memas
scribant explicationes, illorum more ita notam pleuri-
tidem, seu dolorem lateralem definitio: nempe tussim,
et molestant sensationem, tam musculorum inter costa-
lium externorum, quam internorum, et aliquando pleum,
cum, vel sine febre, et tussi, ortam vel a fluxione, con-
gestionem, flatibus, vel a serosis humoribus, et acerbis in
thoracem, et musculos intercostales effusis, ut in febre
cathartica sepe contingit, et ab alijs causis, a quibus
sepe producit. Ex qua autem explicatione quidam
emergit dubitatio; sano nempe tantum inflammata
pleura, veram producat pleuritidem? ad quam dubi-
tationem perfacile quidem respondeo: nullam veram
pleuritidem esse sine pulmonum inflammatione, quod

præterquam penitus docet experientia, in directos,
et à pleuritide extinctos, ut ego in duobus vidi, et
docti anatomici idipsum perlegantèr demonstrant,
absentes plures directos vidisse, qui vitam morte
mutarunt ratione pleuritidis, et pleuram in nulla
eorum inflammatam invenisse. Et quanvis aliquando
detur hæc pleuræ inflammatio, tandiù quoadiù pulmo-
nibus non communicatur, non constituit veram pleu-
ritidem; nec est ita periculosa, quia in ea non est febris
ita acuta, pulsus ita durus, turis ita vehemens, res-
piratio ita difficilis, nec sputum est sanguinolentum,
sicuti est quando pulmões inflammati existunt, ve-
ramque constituunt pleuritidem, quanvis sæpe con-
tingit inflammationem pleuræ subito pulmonibus
communicari.

Sam quidè audio aliquem, dicentem,
si pleuritis dari potest pulmonibus tantum inflama-
tis, nullaque existente in pleura inflammatione, cum
illi sicut verè vasculosi, spongiosi, et vexiculosi,
parum, vel obtusum dolorem habentes, quia verè sicut
quasi sensu destituti, vel parum dolentes; ex qua
pulmonum parte evenit pungitibus ille, et acutus dolor,
quo pleuritici ita perennitèr molestantur? Ad quam
interrogationem, perèlegantèr factam, dicit: dolorem
illum pungitivum oriri ab inflammatione membranæ
pulmones circumamittentis, quæ cum verè sit com-
posita ex ramis paris vagi, octavi, et intercostalis,
ac propterea penitus ejusdem naturæ, ac sensationis,
ac pleura, quæ membrana inflammationem cum pul-
monibus laborans, dùm alternis vicibus cum pulmonibus

simul (multo magis quam pleura) distenditur, ac contrahitur, ita illum acutum dolorem producit.

Amplius dices: Verum cum pulmonem tantum inflammetur in pleuritide, vel pleuritide possit dari, nulla quidem existente in pleura inflammatione, & tantum pulmonibus inflammati, simili modo in pleuritide, ac in peripneumonia, cur in hac non reperiatur dolor pungitibus, bene vero in pleuritide? Ad quam dubitationem, pereloquenter factam, dico: in peripneumonia inflammari interiores tantum pulmonum partes, minime exteriores, & membranam; in pleuritide è contra, membranam pulmonum, & ejus tantum partes exteriores: adeoque videtur sufficere hanc rationem.

Ad curationem tuto, & facilius instituendam nihil egue confexi ac morborum, quorum sanationi manum Medicius admoveere sibi sumit causas, symptomata, atque differentias, hoc est, peculiaritatem uniuscujusque morbi indolem probe nosse, res est, de qua inter Medicos rationales nulla est dubitatio, quia cum unus morbus alterum, tam invasionis modo, quam symptomatum fluxum, & exitum, tam exactè sepius referat, ut primo statim intuitu, vix alius, ab alio exquisitè possit discerni, uti in his dolorum differentiis contingit, utique maxime necessarium est scire; ideo de unaquaque differentia ratione loci, & causæ singulariter agam, & uniuscujusque suas notas characteristicas referam, genuinæ indolis, & eventus

morbis, casum, et curationem dicam, hoc enim in
omnibus morbis observatum, quod Medicum
reddit fama celebrem est.

Prima dolorum lateralis diff-
ferentia ratione loci affecti, et causae desumitur.
est namque inflammatio, non pulmonum, sed musculo-
rum thoracis intercostalium, tam internorum,
quam externorum, a sanguinis, in finibus arte-
riolarum, et venularum acibus connexarum, nec
non tubulorum lymphaticorum, ~~et~~ in pleura, vel
etiam pericostium stasi orta. Porro quod
in hoc dolore laterali, est dolor etiam externus
manifestus, dum manuum tactu exasperatur,
simili modo ac decubitu, partem supra dolentem,
adest quoque febris, sed quandoque continua, non ita
ardens, et acuta, sicuti in pleuritide, tussis magis
secca, quam humida, pulsus subdurus, dolor quan-
doque pungitivus, respiratioque parum difficilis
est: uno verbo, hic lateralis dolor habere solet om-
nia pleuritidis signa; sed multo mitiora, quam
in pleuritide.

Antea quam de causa agam, hic quaedam
magis rei illustrande gratia, de motuum causis,
et sanguine praeMITAM, hoc modo: Quam certum
sit vitam a me de mechanicis, et ex necessitate
agentibus corporeis causis dependere, et simplicis-
simum illum motum sistoles nempe, et diastoles,
qui in corpore, ac in universo canalium systemate,
ciculis sanguinis, omniumque secretionum

2/
ac excretionum causam esse. Ut videmus in pro-
gressivo motu, quiper innumerales vasorum
myriades sanguinis, et humorum ambiens mo-
tus, cum secretionibus, et excretionibus, immedia-
ta, et proxima, omniumque in corpore humano
eveniunt actionum, et functionum causa sit. Ni-
hilominus tamen, quia progressio omnis generis
fluidorum, non modo in cordis musculo, et arterijs,
sed & in omnibus tubulis secretorijs, et excretorijs
nervos muscularibus perficitur beneficio dilata-
tionis, et compressionis, quæ autem ad influxu li-
quidi purpurei spirituum, arteriorum, et nervorum, con-
venienti fit.

Id enim, cum certa in dubia, ac constanti
experientia confirmata regula sit: quod omnia,
quæ nexatas partes nullo modo lacerare, arrode-
re, aut distendere, contrahere, vel laxare pos-
sunt, modo nullo partem minimam nostre eco-
nomiæ motuum vitalium pervertere, vel perturba-
re valeant, quia nullo respectu motus inveniunt. Er-
gò sicuti motibus in machina nostra proportionatis,
et ad excretionem tendentibus, vita, sanitas, et
alvi liquoris, et coccinei coloris circulus sustine-
tur, ita ex pasmus, ^{et} motibus impropor-
tionatis, qui fluida vehunt contrahunt, liberum dic-
torum succorum ^{Motum} impediunt, inæqualemque reddunt,
adeoque in parte ex pismo afflicta, et motu circuli

2/
impedito, ipsiusque ad alia loca majori facto à fluxu,
quo paulatim laxiora fluida in artiores canales
imprimantur, et hoc modo stases producant, infla-
mationesque generant. Si vero ob nimiam quidem
distensionem aperiantur vasa, nascentur sanguinis
hemorrhagiæ, et si alio modo afficiuntur, diversas
patiuntur affectiones.

Sanguinem quidem liquorum coccineum esse, ex parte aqua, sulphurea, et terrea
compositum, maxime ex fluido, et solido elemento
conflatum, per arterias ex corde adrapidè ad
universas corporis partes, mediante sistole, et
diasthole, communicatum pectus enim certum
est, et quo nullum animal caret, et in quo vita,
et nostri corporis robur, vinulumque anime,
cum corpore continetur: quo effuso, omnis
corporis, et animi operatio ceat, in ipsoque coc-
cineo humore partes existere indolè inter se dif-
ferentes: nam ex solidis, et fluidis, gravibus, et
levibus diaphanis, et opacis subtilioribus, et fixio-
ribus aquis terreis, et oleis inflamabilibus con-
flatus est; ex quibus omnibus rectè mixtis, et
temperatis, suamque servantibus figuram, et si-
tum, oritur illa detensiva substantia, penetrans,
vitalem humorum circulum conservans, non mu-
tans, ingrans, et vires salutariè corpori, ac
animo prestant, optima, tenuissima, et valde mag-
na potentia expansiva donata; uno verbo: est
ergo succus mille per orbes, aut circulos per curvas
mina

plicationes, et angulo frangendus, pinxendus,
tenuandus, esque efficacius, quod in brevi corpo-
re, quò breviores sunt tubulorum circuli, eò
numerosiores sint anfractus anguli, et recessus,
quorum omnium remittentis reflexionibus, et
repulsionibus millies repetitis, fluidum illud
in naturali statu immensè tenuatur.

Ex dictis novem, in
quo ponam sanguinis in naturali statu consti-
tuti essentiam, nempe in tenuitate summa, ex-
quisita flexibilitate, et fluxibilitate perfecta,
ut ejus circulus, quo uno vita stat, atque sa-
nitas, facilis, integer, atque perennis servetur.
Statim ac ejus facultas per facile saponiphera adster-
siva, vel quavis alia, nempe tenuitas, fluxibilitas,
vel ejus flexibilitas propter externos errores, vel sub-
ito, et affatim, vel sensim, et paulatim imminuitur,
vel invertitur, ductibus strictissimis tubulorum
angustatur, in circulo moratur, et ad inflammatio-
nem, media statim, disponitur.

Ex quibus omnibus allatis,
clare constat, causam hujus lateralis doloris in-
flamatorii esse omnia ea, quæ libero sanguinis
progressui, per minima lateralia vascula à co-
pia crasse materię obstructione, vel eorum va-
lida spastica, à materia tenui ac cili constric-
tione obicem ponunt, ad ingenerandam hanc infla-
mationem esse aptissima, præterea quando plu-
res simul cause antecedentes pro chathartice, et

remote, in unum hunc affectum conspirant,
uti sunt qui ex victu crasso impuro potu, & spi-
rituoso, humidi, et motus defectu, et sanguinem
in venis aluunt copiosum, et spiritum, tum
maximè quando corpus per intensiorem execi-
tationem, valnea calida, operarum laborem, ve-
hementius exestuat, et postea frigida aures
incautus committitur, aut subito corpus per frige-
ratur, ingurgitatur, morbum hunc nascitur,
et quia, juxta illius Philoſofi præcepta docent,
sed exempla delectant, in theatrum hoc nunc
talis generis egrotum ex nostris sistamus.

Franciscus, Francisci
de Axaritis Saxtoris officio ^{filii} studiosus, decem et sep-
tem circiter annorum in villa optimorum su-
pernoxum melioris supernox, nempe, immaculatæ
Dei Genitricis Axaritis Sacrae, quæ est Aſofui-
nensis, natus, temperamenti sanguineo flem-
matici, spongiosus habitus, cum enim ad ex-
cendam suam artem in nobili, imperia liquet,
Toletana Civitate existeret, ludo pilæ, et fre-
quentibus valneationibus deditus, mense Julio,
aliquando post pilæ ludum, sub sole fervido, su-
dans, et in valneum, nulla prætexita mora, in-
gressus, postquam hoc per decem, vel duodecim
dierum spacium exercuit, incidit in vehemen-
tem, et pulsativum lateris dolorem, cum febre miti.
continua, et si sicca, nullaque difficultate spiran-

et pulsu rubro, difficile in lateris dextra decu-
bitu (qui erat affectus) tactu maxime exacer-
vabatur dolor. Vocatus statim secundus Ca-
pitularis Medicus nobilissimi, et quidem doc-
tissimi S. Toletani Ecclesie, Hispaniarum Pru-
mæ, Capituli, et cum protinus ad egrum deve-
nixet, dixit Domino suo, meticulofo, pijsimo,
et formidolofo, Franciscum acervo, vehementi,
et exquisita pleuritide esse affectum, et cum
maximo mortis periculo. Medico dominus
dixit: Certe quidem certum est me cedere ani-
mo ad Franciscum tali morbo correptum ex-
animum, mortuumque videndum: timeo mihi
ab morbo, sique ad patrem ejus per litteras
communicavit, et dixit, Franciscum esse cum
mortis periculo, et in domo quidem sua, ta-
li modo existere non posse, verum neque pro timo-
re contagij, curari. Pater domino subito scrip-
sit, se in rebus penitus necessariis deficere un-
quam, ipsi, et nullo per trium dierum spaci-
um, prescripto remedio, die quarta in dictam villam
iter per pedrosa, acclivia, ardua que itinera
in rota fecit.

In domum suam reversus, mihi cura-
tionem penitus commendaverunt, dixeruntque
nullum fuisse prescriptum remedium; illis sig-
nificavi propter longam moram arduam, valde
difficilem curationem esse, nihilominus pulsus

tetegi, verum enim omnia antea relata signa inveni,
illisque statim dixi, morbum quidem non esse
pleuriticum, ille dixit: pleuriticum esse dixit mihi
secundus Medicus Capitularis dicti Capituli, quē
nunquam fallitur; pulrum iterum pedetentim
et majori a tenta curacitate tetegi, quo medio tan-
tium, ceterior factus fui, iterum namque dixi,
profecto si talis Medicus nunquam fallitur,
nunc enim penitus se fecellit. iterum asexui
pleuritidem non esse, egrorū valde dictum ita
dici aversebat: tunc admonui pectus à vestibus
exudare, pectus verò exactè recognovi, et inter qu-
artam, et quintam costam aliquam visu, vix
perceptibilem, sublimitatem deprehendi, cum nullo
caloris, et coloris à naturali recessu, quæ tactu
maximè augebatur dolor, et decubitu supra afec-
tam partem fiebat intolerabilis, sequentem
statim potionem scripsi

R. Pulv. ocul. can. et mat. perl.
@ ʒ. c.c. philos. pp. et nit. depur. @
ʒ. elect. diasc. ex fac. ʒ. Syr. papab. rub.
... aquar. card. Bened. samb. et viper
... acet. dest. ʒ. m. in duas equales
partes dividere feci, et in quinque horarum
spatio, interposito juxi, ambas avumprisi; ne-
quidem, è latere affecti brachio juxi statim
sanguinem mittere, pariter, ad dolorem multum
cum ipsam discussionem secundandam,

exteriori parti sequentem solum scripsi:

℞. Pingued. anser. capon. & olej amigd.
dulc. sine igne @ ℥ss. camphorę ℥ss. strae-
ti croci ℥ss. m. quibus dolor pacatus, per
majorem noctis partem obdormivit, toto
corpore perfusus blando madore: sequenti die
amplius quidem detrahi sanguinem jussit,
eamdemquidem potionem scripsi, ablato peni-
tis diascordio, & ejus enim loco addito pulve-
rē cinabaris nativę, & mandibule Lucipis-
cis pausilo, cum majori aquarum quantitate,
quam repetitis vicibus sumpsit. In hac noc-
te non ita requievit: die sequenti, qui erat
morbi sexta, iterum sanguis missus est, &
eorundem pulverum cum aquis usus est: Sep-
tima morbi die paulisper cepit sguere, madoreq;
plus minusve continuavit, ita dolor quidem,
& simul febris miniusculi erant, tali modo mihi
videbatur febrem, & dolorem deficiendo esse, &
sublimitatem paulatim resolvendam: die oc-
tavo, nono, & decimo hoc modo, & pausilum sgu-
endo, continuavit; vixumquidem undecimo mor-
bi die plenius, & exactius dolor, et febris simul
exacerbati fuerunt, cum aliqua respirandi an-
gustia, cum pægro rigore, nulla febris, & dolo-
ris intermissione, & remissione; cum per spaci-
um

duorum dierum, cum nullo sputo tui diffili,
& sicca permanerint, nullum magis sangui-
nem mittere, & sequentem vechicum scrip-
si:

℞. Syr. edore terras. olei amigd. dulc. sin. ig.
et semin. lini recentis @ ℥ss. sperm. ceti
recentis, & pulv. dentis apri ꝑꝑ. @ ℥i m℥

Pro doloribus mulcendis, & chrysipatis fibris
laxandis, vexicam callidam tantum per in-
tervala, non perpetuo, admoveere feci, plenam
decocti emollientium ex lacte facti, tandem
semper sublimitas partis dolentis, pauciter
existebat, verum decimo quarto morbi die
paulo sublimior, & mollior; tunc quidem dixi
patui paracentesim necessariam esse, quod, in
consilium duo Chirurgi vocati, quavis illis
dixi esse necessariam, & esse operationem faci-
lem, sine ulloque periculo, eam quidem facere
nihilominus voluerunt, dicentes adhuc non esse
tempus, & nulla esse in sputo supurationis signa;
Cep illis dicebam: si hoc statim non facitis,
statim rumpetur interius, cum suffocationis
periculo: Emplastra emollientia parti appone-
runt, & per quatuor dies demisserunt opera-
tionem; attamen decimo septimo morbi die
dolor, & febris defecerunt, sublimitas omnimodo

colligat

evanuit, sincerum, & fetidum, tenuisque pus
 spuerre cepit. Iterum Chirurghi in consilium,
 magna cum patris pena, vocati, statim ac
 viderunt pus, quod visum, & dictum erat
 dixerunt, ascerum fuisse interius ruptum,
 et sic statim operam perfunctione paracen-
 thesi dederunt; verum cum tanto egri leba-
 mine, ut paulo post, post curationem, dixit:
 videre sibi esse bonum: pus in curationis, tempore,
 spirationis impetuosè [†] exibat, et inspira-
 tionis tempore paulatim, et quavis vehe-
 menter per ulcus inspирaret, & spiraret, certe
 credi non potest, quæ primis quidem diebus
 puris quantitatem profudit: duo Chirurghi,
 uno verbo dicebant plus octo librarum ponde-
 ris puris ortum fuisse. Ego semel vidi, verum
 tamen orru? In quinque primis curationi-
 bus tantum generalia remedia parti appropinquaverunt:
 Ego autem, ut cocleatum sumeret, decoctum
 feci facere vulnerarium ex edera terrestri,
 pulmonaria, maculata, scordio, centaurea mi-
 nori, radicibus symphiti, majoris, & pirola,
 in quo Valerianum Peruvianum prius cum
 vitelo ovi pp. & sulphuris anisatum dissolve-
 re feci: ipsomet decocto Chirurghi injectio-
 nes

† expulabat

matutino quidem, et vespertino tempore
per ulcus addita therevinthina instuebant.
Cum autem his potionibus, et injectionibus
valsamico vulnerarijs hic abscessus, meo
quidem videri debite fuisset tractatus, ille
intra decem, et octo dierum spatium con-
valluit, ita quidem perfecte, ut paulo post
Monachalem vestem immaculatę Dei Ge-
nitricis V. Mariae à Monte Carmelo, in To-
letana Civitate, magno suorum cum gau-
dio, accepisset.

Præsens affectus meo quidem videri
fuit inflammatio, non tantum musculorum
intercostalium; sed & etiam pleurę, inprimis
illius scilicet partis extę, quę versus
costas sita est, et non fuit verę pleuritis,
hec autem inflammatio in abscessum termina-
vit, partim ob curationis, missionisq; sangui-
nis moram, partim ob sanguinem nimis
crassum, ac tenacem, suis nimis inordina-
tionibus redditum, cujus proprium quidem
est profundiores creare inflammationes,
et egre discutiendas. Febris continua
jungebatur dolori, ob inflammationem, dolorem,

et circulationem sanguinis tenuioris per partis affectu
te potius angustiores, minoris que diametri. Et quò
acerbior dolor, gravior inflammatio, et parvi principa-
lia affecta, eò acutior quoque solet esse febris. In eam
presenti à die undecimo, usque ad tertium decimum
suppuracionis ratione febris, et dolor fuerunt graviores.

ex pulsat
Quarandi.
Ter tantum jussi recare venam, quia sicut
ad incrementum inflammationis parcendum,
et chaspirationes spasmodicas laxandas, nihil citius,
nihil utilius est sanguinis missione, quæ quò citius
administratur, eò plus auxilij præstat, ita ~~in~~ in pri-
mis curandum, ut pro viribus, et sanguinis quanti-
tate (si plethora, vel major sanguinis quantitas ad-
mittitur) nec nimis, nec parvis extra hatur; idè
ter tantum jussi sanguinem extrahi, et è latere
affecto, rebuslensis gratia, celebrata fuit, quia sic
elabentis sanguinis in contrarium motum insti-
tuitur, nam hoc modo quidem sanguinis missio insti-
tuta evidens subsidium celeriter offert inflammati-
onem patientibus, maximèque plectonicis, et si ampla
vena finitimo loco recetetur, utque plus celerius,
atque potentius à affecta sede vacuat, et statim
ac inflammationem graviolem avexit; non enim am-
plius jussi sanguinem mittere, quia si enim justo
plus emittitur, non modo expectatio inhibetur, et vi-
res defraudantur; sed et stasis sanguinis dissolvenda
obfirmatur magis, vel plane in sphacellum transit.
Si autem minus, quàm par est evacuetur, nisi te-
nuissimo victu, et specificis contra inflammationem
utetur medicamentis, parum juvat, et sanguis na-
to spacio impetuosius affluit, et extagnatio cum

inflammatione increvit. De alio quidem non cura-
vi; quia per singulos dies fuit aperta, et intestinas
protinus erant à spasmo libera, quæ ad harum
curationem non quidem parum conducunt. Anno-
dina medicamenta, quavis benigniora, tantum in
prima potione posui, quia licet sint exquisita
ad dolores sopiendos, humorem spiritumque ni-
mis usu adigunt, sanguinem increasant, ejus, et
lymphæ circulum tardiores reddunt, et majorem
causam inflammationi præbent.

Ceterum in parva
dosi, ut fuit. Dolores
tantum leniunt
et nullum incom-
modum pariunt

Ad secundam dolorum late-
ralium differentiam accedens, ex multorum Aët.
sensu, liquido constare existit, quod nullus huma-
ni corporis partes infestans, morbus progignitur,
qui in suam originem à fluxione non agnoscat,
nullam denique morbi speciem esse, quam fluxio
non involvere possit, et si hoc ita certum est, ut ab
Aët. majoris famæ confitetur, non dicam aliquos,
sed plures dolores laterales esse, quos plures ille
dici cum pleuritide confundunt, quod magnum
detrimentum mortalibus affert: nam etsi cuncti
pleuritici curantur, eos à fluxione ortos curant.
Quos duci præterquam plures in locis, præcipue
in lib. de loc. in homine num. 24. Divinus se-
nex pereleganter aserit, in quo loco non tan-
tum fieri dolores laterales à fluxione accedenti
te, nimis cum impetu in pulmonem, et pleuram
musculoque internos, et externos intercostales
irruente, sed etiam signa analogia hujus affectus,
peripneumoniae, et pleuritidis, et distinctiva

propria, & characteristica ipsius lateralis doloris,
distinctivaeque à perineumonia, & pleuritide,
recensuit. Quibus rectè circumspectis in locis
Austriis mirum in modum subiectis^{et} humilibus,
frigore urgente, et præcipuè in incolis his, qui ni-
mium vini, & ejus spiritus vivunt, ex aere cali-
do, subito in frigidum se transferentibus, rarum,
vel nullum videbis pleuriticum, quamvis quidem
non paucos hoc morbo afflictos videas.

Ex quibus jam aductis,
quædam inter *Art.* emergunt quæstiones. Nempè
an caput tantum harum fluxionum nulla alia
corporis parte consentiente, sit fons, & origo: an
contra, absque ullo capitis consensu ex parte affecta
tales fluxiones eveniant. Ad quam dubitationem
pertranseram dico: omnes rationes à veteribus
traditas, quibus puerorum quidem simplicitate
credunt, omnes has fluxiones caput tantum pro-
gignere, nulliusque momenti esse; respiciant hę vul-
garium scholę, & discant non ex uno fonte, capite
scilicet humano, tot innumeras fluxiones, depellere;
sed ex propria, & topica uniuscujusque partis dispo-
sitione penitus has fluxiones oriri posse; & quan-
vis caput multoties ponit in consensum venire,
veram hanc doctrinam esse, ratio docet, & experien-
tia in fluore alvi, pectoris affectibus, diarrhoea, &
alijs quàm fluxionis confirmat. Verum, ^{alicet} in consen-
sum, vel capite consentiente, aliquoties hę fluxio-
nes generentur, non ob quas reddunt rationes; sed
quia harum fluxionum materia penitus est lymphæ,

fontes verò glandule, præsertim conglomerate, quæ
cum in omnibus nostri corporis præcipuis partibus
reperiuntur, nihil mirum si hæc aperiantur, erodun-
tur, vel quovis alio modo congruantur, quod ex
omnibus nostri corporis partibus tales fluxiones eve-
niant: undè glandulosa, saltem, vel his vicina loca,
vel quæ cum glandulis his habent corespondentiam,
hac fluxione molestantur. Interim, cum succorum
copia major sit, quàm lymphaticorum, tum cum
rubram sanguinis partem longè superet alba, tum
cum ad lympham pertineant omnium secretio-
num, et, ut alij volunt, nutritionis, quæ omnes
in lymphâ fundantur, in propatulo est sub hoc uni-
versali pressu lymphaticis vim, maximè in om-
nibus nostri corporis partibus fieri, ita taliter, ut
innumera in nostro corpore sit glandularum, et
vavorum lymphaticorum multitudo, ex quibus illa
lymphæ molles coalluit, ut enim nequidem unus
in toto corpore apex, ex glandulis, et vasis lym-
phaticis conflatus non sit.

Ex quibus probè adductis, se-
quitur nihil ferè esse toto in corpore, quod lym-
pham fundere non possit, his in primis, qui in majo-
ribus sanguineis vasis, simul cum sanguine con-
fusi, et præcipue his in partibus, ubi sanguis ma-
jori mora movetur (quæ non parùm conducit ad se-
cretiones coadjuvandas) sub è latexis prelo sudant.
Unde intelliges maximam fluxionum copiam, quæ
sub morbis fiunt, à lymphâ in quacumque parte
(venire,

que undequaque pressa, hæc, illæ ad ea, quæ (sub mor-
bis) obijciis, minus habebunt vasa ejicietur. Ex
quibus adductis his fluxionibus caput frequenter
quidem, quàm alias partes affici, facile intelliger,
quæ frequentissima glandularum conglobatarum,
et conglomeratarum textura circa cerebrum cohe-
ret, et tota ejus corticalis substantia minutissima-
rum glandularum est textura, docente Realpighio
hoc in viscerum scrutinio, et in ipsius cerebri
medulla copiosæ glandulæ sint compositæ, atque
etiam in locis cerebri vicinis copiosæ, et insigni-
res sint. Cum itidem per vasa cerebri coactus
liquor majori mora circum efficiat, quæ multum
quidem facit ad secretiones in statu naturali
efficiendas, in præternaturali fluxiones; quibus
intellectus, fatendum quidem est, materiam ha-
rum fluxionum esse in lymphæ, cum ipsa circum-
ferri, et ad ipsa exire: sed vix, capite valente
aut nullo, aut parvo fiunt, licet vitium lymphæ ad-
sit. Capite vero indecillo existente, lymphæ non pec-
cante, fluxiones fiunt; quod si quis nolit credere,
curret sibi caput impense refrigerari, et satis mihi
erit. An solida sine fluidis, an fluida sine solidis
causa harum fluxionum sint, ne crambem produ-
cam, non refero, et suo, Deo volente, tempore
dicam.

Cum cetera, fixa, et stabili sit regula ignoran-
tem affectum, secundum naturam, à qua actio partis,
sive substantia producat, impossibile est, cognoscere affectum

præter naturam, a quo pars, sive substantia afficitur.
Et cum in hac secunda parte de lymphâ sit sermo,
quanvis succinetè, aliqua dicam. Lympham esse
liquorem diaphanum, æquum, subtili gelatina
imbutum peculiaribus variis dictis lymphaticis, ac per-
lucidis, ab ambitu corporis, et partium substantia ad
cor revehi, ab arteriis sanguine partim in cellulosa,
et parva partium substantia, partim in ipsis arteria-
rum extremis, secretum esse. Ex quibus duabus parti-
bus omnia lymphatica vasa procedunt, ut absorbant
lympham, eamque vehant ad capsulam lumbarem,
et chyliferum ductum, in quo loco, nempe thoracis duc-
to, chilo commiscetur, et secundum aliquos in axila-
rem venam, juxta alios affunditur sanguini juxta
cor, ad dextrum cordis ventriculum: Cum in finem,
ut tenuitatem, fluiditatem, et spiritus ac certam
sanguinem communicet, et ut alij volunt ad fex men-
tationem disponat, quam suo transitu, per cor, et pul-
mones patitur. Vbi nec negligendum puto quod chi-
lus, dum a lymphâ diluitur, hoc ipso facilius cum
sanguine permisceatur, et ab eodem subigatur. Usus
lymphæ in conglomeratis glandulis quidem est, ut ex-
creta per ductus excretorios indeterminatas cabita-
tes, vel loca, certis functionibus, et alterationibus per-
sit.

Exposita Theoria, mihi jam incumbit vitia lym-
phæ paulillum evolvere, ad quod itaque pergo:
Tribus, in primis modis leditur lymphâ: 1° Dum
ipsa vitiosè generatur, degenerat a sua naturali
crasi, et textura, tam in quanto, quam in quali,
quatenus generatur aut nimis copiosa, aut dèvota

3/
salibus imbuta; inde enim paterecit, omnes illos hu-
mores, in quos miserè liquescit lymphæ morbosum
corpus, nihil aliud esse, præter penitus elocato diver-
si generis sales, qui a patris sedibus abrepti, ad
lympham aufugiunt, eamque inficiendo suum co-
lorem, saporem, consistentiam, et totum, et ejus secre-
tionem penitus invertunt: 2.º dùm eadem vitio-
sè distribuitur, et ex glandulis in partes, et abita-
tes infunditur. Denum 3.º dùm impeditur, vel
in suo motu acceleratur, per vasa lymphatica. idq;
contingere lymphæ potest, vel ratione objecti, vel subjecti,
id est vel ratione matris ex qua generatur, vel ratio-
ne glandularum, in quibus reparatur, vel aliarum
partium solidarum.

Hic dolor tristis, et molesta sensatio
est alicujus, vel aliquarum thoracis partium a fluxu-
ne lymphæ, et ejus irritatione præternaturaliter con-
stitutæ orta. Pars affecta sunt glandulæ, et tunc ex
glandulæ in thorace contentæ, quæ in genere sunt
seaturigines lymphæ, et fontes harum fluxionum,
quoniam non sit impossibile caput, secundum has partes
primariò aliquando affici. Formalis quidem ejus cau-
sa est chrysipatio convulsiva fibrillarum, glandularum,
et lymphaticorum in thorace existentium, qua in
aliquibus glandulis, et vasis lymphaticis intercepto
lymphæ motu, ejus ad thoracis, et pectoris glandulosa
loca, fauciumque fit major affluxus, quæ cum sub-
tinere nequeant, officia suorum vasculorum fiunt
patentia, et lympham uberius exprimunt, quæ ex-
pressa partem in quam fluit, lancinando, et pun-
do ejus tunicas nervosas, dolorem producit. Tum etiam

31
si chryspatio spasmodica universum cutis amunitorium,
vel vassa excretoria arctat, ac constringit, fit, ut ex-
cretorijs illis motibus inversis intro vergentibus, super-
flui, et impuri humores ad interiora loca statim
maximo cum damno transferantur. Ex dictis patet
materiam causam esse lympham acidam, salisam,
vel alio quovis sale vitiatam; Causa remota cui libet
credere est manifesta, nempe subcutanei tubuli, ac spi-
raculi, per quos vapores specie subtilis humor sine sen-
su subinde exalatur, qui a frigore, vel subita alia, ex
calido in frigidum, mutatione, constriunguntur, et con-
stricti illi humores subtiles, qui per hos subcutaneos tubulos
debent insensibiliter evacuari, detinentur, et ad inte-
riora loca impelluntur.

Et pleuritide omnimodè differt, quia
pleuritici habent pulsum durum, sine quo pleuritis ne-
quit dari. In nostro affectu mollis est pulsus, et si robu-
tus, vel plectonicus, ut ajunt, sit hoc morbo correptus
pulsum in eo non invenies durum, sed magnum, et ve-
hementem. Dolor non est ita acutus in nostro morbo,
sicuti acutus, et pungitibus est in pleuritide, neque di-
versas partes occupat dolor in pleuritide, sicuti contin-
git in nostro morbo: nam sæpe costas mendasas, et cla-
viculam ejusdem partis, occupat, et aliquando præter par-
tes in thorace contentas, alias nostri corporis solet affi-
cere, quod sæpius in pleuritide evenit. Febrem, quavis
continuatam, non ardentem, nec quidem continentem,
sed remittentem adjunctam habet, quæ vespertina hora
exacerbari solet. Tussis primis diebus humida esse solet,
quæ, progrediente morbo, copiosior materiam expuunt,

quam pleuritici, et ij egri de ardore interno conque-
runtur: quæ omnia contraxio modo in pleuritide ve-
niunt, quavis miliaris hoc morbo correptos, et feli-
citer curatos vidi, unicum ex his tantum ex nostris
in memoriam adducam.

Rever. Adm. Pater Didacus à Sancto
Francisco temperamenti melancholico pituitosus, hy-
pocondriaca passione affectus, et sexaginta et quinque
annorum numero natus, SS. Trinitatis Excalceato-
rum, atque primus Concionator Coenobij Villenove
Infantum, sexto die Decembris anni vero millesi-
mi septingentesimi triginti octavi, iter fecit inten-
sissimo, et frigidissimo, et aquilonari aere, in Villam
manriqueensem ad sermonem contionandum Beatissi-
mæ Conceptionis Mariæ, post Concionis diem inrequ-
enti adhuc aere intensiori, et frigidiori, pluvia nivosa
commixta, in Asina cunctatoria Asinæ calcearj qui-
dem fodiendæ, nimis, et violentos exercebat motus,
quibus, et temporis rigores valde defatigatus, frigidus,
et conquestus, in suum pervenit Coenobium: Admo-
dum de dolore, in totam thoracis regionem, et difficili
respiratione congestiatur, et ad extremum quasi de-
ductus. Die sequenti vocatus fuit V. Doct. D. Fran-
cisus Martinez à Corella, qui erat meus socius, dixit
in maximo mortis periculo, cum pleuritide, egrotum
constitutum esse, et missionem sanguinis statim impe-
ravit. Rever. Pater Antistes, et reliqui VV. Fratres
dixerunt ei, temperamentum morbosum, chaqueticum,
et hypocondriacum egrotum addere, tempus egroti, defa-

igationem itinealis, quorum ratione videbatur
Fratribus non esse indicatam sanguinis missio-
nem, sicque omnes simul VV. Patres docxerunt
me subito in consilium vocari. Celestine in Coeno-
bium viam feci, taliter, ut omnes dicti adhuc in
egroti cubiculo adherant; attenta curatitate, rela-
tionem auctori, signa maximopere exploravi, pul-
sum cura nimia tetigi, & in Consilium, demumque
perveni, sanguinis missionem improbaui, pleuriti-
dem non esse asserui, sequentem schelam impona-
vi, & chrystexibus mollientibus, ante omnia, &
per singulos dies alvum aperui.

Rg. Aquar. flor. sam. scab. card. bened. &
papab. errat. @ ℥ij. lapid. canchror. dentis
apri pp. et antim. Diaphor. @ ℥ij. spiri. sal.
ammon. ℥ij. Anis. sine calce facti ℥ss. Syrup.
de erivim. Lobel. & Card. bened. @ ℥ij. m. Quam
mixturam in quatuor doses assumpsit, semper
spectando sudorem pectus ungere feci, sequenti,
Et mul. linimento:

Rg. Pingued. muris mont. ℥ss. liquof. abde
olei Cammom. ℥ij. absint. ℥ij. destilat. cammin.
℥ss. croci ℥ss. Si urget dolor ℥ij. camphore ℥ss.
me. & fiet linimentum. sequentem itaque lam-
biturum scripsi: Rg. Occul. Camch. et antihect.
Pot. @ ℥ij. tincturam flor. hypericonis, & sp. sal. am.
sine calce facti, & anis. @ ℥ss. syr. & deo terr. & radic.
scab. @ ℥ij. m. Ex his duabus herbis cum hordeo

aquam decoctam, tepidamque potabat, quibus
plus trium librarum viscidæ, et salis lymphæ
per, 24. horarum spacio, spatium excrevit, dolor
cum febre penitus fuit remissus, et sales volatiles
succini, et cæ. cum dictis pulveribus, et aquis
mixtis, intra novem dierum spacium feliciter
fuit sanatus, et protinus convaleuit, hodieque vi-
tam habet.

Ut mihi multoties contingit, cum res etiam
mihi esset cum Medicis, superflue tenus morborum
signa perpendere solitis, qui ex simplici dolore,
et relatione egrotantis punctorio, malè ex situ,
et nulla ex pulso habita ratione, statim affectum
pleuriticum prædicant, sanguinisq; missionem ce-
lexiter imperant, ut in plerumque, sicuti in nos-
tro egro contingit, cum esset merè lateralis à ma-
texiæ lymphæ fluxione. In primis alvum lubri-
cam, chrysothibis servare curavi, quia in omni-
harum fluxionum curatione, alvus officium suum
facere debet, aliàs illius duxities, et contractio, uti
hos morbos gignit, sic quoque illorum curationem
impedit, sique intexnum stimulantium, usum
disuadet morbi, et egri conditio, innoxii tamen dis-
theres mollienter applicandi sunt, quibus chrispa-
tiones laxatæ, et alvus soluta, humorum circula-
tionem efficiunt liberiores, et fluxiones proscin-
bunt.

Sanguinis missionem varijs, efficacibusq; rationi-
bus improbari: in primis, quia egrotus erat infirmus,

et infirmi vires infirmiores veng sectio reddit;
et fortior naturę contentio in omnibus ijs thora-
cis morbis est omnimodè ad concoctionem ma-
terię, et ad sputi educationem necessaria, quibus
tamen extractis viribus opportunè aliquid spe-
rant, in desperatis. Unde affectus ad mortem
terminatur, vel in longum protrahitur, vel in
Phtisim transit, posterguam multatior san-
guinis missio sputum prohibet, ut docent Syd.
Riber. Et mul. et alij quamplurimi, quod in nos-
tro egro erat maximè necessarium. Secunda
ratio ex auctoritate Hipoc. loco citato constat
non esse in hac specie morbi ex fluxione destilan-
tis producti venam secundam, infirmis, quia
iste Auctor illius mentionem non fecit, tum quia
destillationi à qua fit morbus, non occurrit, imò
magis auget, ut ait Baglibus, commovendo; tum
etiam, quia à vile acie fit morbus, quę veng
sectionem suspectam reddit.

Per vilem in casu presenti, ut an-
tea mentionem feci, intelligo lympham salibus
acidis, fixis, silvestribus, peregrinis, hypocondria-
cis, vel schorquaticis, vel quolibet alio sale acie
imbutam, ut erat in nostro hypocondriaco egro,
qui autem sales quoties cum lymphā, et sangui-
ne circulant, cum hi sint eorum frena, ab eisdem
corriguntur, fixantur, dulcificantur, et reseruantur,

nè imperium, et potestatem supra lympham, et sanguinem paxiant; at vero, sanguine per phlebotomiam missa, laxantur utriusque liquoris vires, compages, et tonus, quæ de causa cum sub potestatibus suis continere non possint, sales fixitundæ vagantur, et qualibet adoriundo partes, gravissima produciunt accidentia. Vide quomodo sanguinis missio fluxionem adauget. Videtur mihi videre, me explicavisse modum, finemque Dò, dicendo in his morbis à fluxione acxi ortis, non esse proficias sanguinis missiones, sicuti proficiunt sunt, quando affectus inflammatorii sunt. Contra sanguinem in hoc morbo, et nimis in pleuritide mittentes, accipite sequentem quæzibundam, proclamantemq. cationem, à Sorbait traditam

O misere leges, quæ talia crimina fectis!
O cecæ Reges! rem, quæ non cernitis istam!
Vas, quibus mysterium est, qui mundi frena
tenetis,
nè tantum tolerare nefas, hanc tollite pestem.

Omnia semper remedia respiciant ad fluxionem lymphæ sistendam, lympham acido salisam, crassamque temperandam, dulcificandam, et attenuandam, per scretum, ac blandis diaphoreticis per sudorem evacuantem, à Saleo merito cutis dicitur totius corporis emunctarium. Hujus glandulæ

et tubuli, si sunt aperti, sanguinis, Lymphę, ac
reliquorum humorum motus debite ad illos
contingit, & transpiratio fit, quia nocentissimę
sordes Corporis purgantur. Hac suprema, vel iniqua-
li facta, tunc per constrictionem, ut in nostro
egro, nimio frigore, evenit, et pororum congestio-
nem, maxima quidem incommoda, & damna
oriri solent, quicumque itaque phisicus trans-
pirationem liberam, & equalem procurare novit,
ille sanguinem, et lympham rite depurare, &
severissimos morbos sanare recte scit, ut Offmannus,
Siddham, & Santorius, cum majori Medicorum
choro sentiunt.

Tertia doloris lateralis differentia ex
eadem materia, nempe lymphę, absque salibus,
in generatione peccante, ortum habet, &que do-
lor lateralis a lymphę congestionem ortus, cum sit
itaque definitio: Tristis, et molestia sensatio in
aliqua ex thoracis partibus, a tenuiori, & sen-
siori lymphę in thoracem congestę, fundentis,
parte, membranas, & partes ejus nervosa
bellicante, orta. Talis dolor raro quidem febrem co-
mitem habet, quando respiratio sit valde difficilis, &
pręcipue si nimia lymphę congestę est copia, & ejus ad
pulmones adhesio, multoque magis difficilius respirant,
si lymphę nimis viscida abunde intra pulmonis sinu-
chea congestitur: quod in casu multi scilicet. affectum perip-
neumoneam notam denominant, ortumque a materie

crude inter pulmones affluxu, et tunc febrem adjun-
tam habet, quamvis non acutam, pulsum mollem,
urinas in colore naturali constitutas, vel cum paucis ab
his recessu, et si crasse, et copiose appareant, bonum
signum denotant, dolor non est purgativus, sed grun-
tibus, universam thoracis partem occupans, aliqu-
ando usque ad claviculam veniens; in principio parum
tusiunt, et ferè semper aliquid spuunt, et si in me-
lis vadunt, accumulatione crassam spuunt lym-
pham; et oppressionis causa paucis adeque madore hu-
metantur.

Huius morbi causa est lymphæ vitiosa genera-
tio, nempe quando majori copia generatur. Hocque
afficiuntur morbo subjecti spongioris habitus, et
bibitoris vini, et aque frigide, vel nix preparate,
edones sedentariam vitam obtinentes, et qui vitam
laboriosam deambulatione, equitatione, per fodine,
agricultura, et alijs similibus laboribus, quibus ni-
mis perpetuo sudabant, et subito in nimiam transi-
unt quietem, et omnia asueta desinunt. Si ij pos-
tres, vel quatuor annos laboriosum laborem accipi-
ant, vel longam equitationem, et prope tempore
estibo, statim omnes humores in motum cientur, hac
et illac, et morbum sepe, vel majori ex parte, gravi mo-
lestantur, et huius morbi natura accuratius patebit
ex casu sequenti:

In Aspinensi Villa natus est. annorum
Didacus Sanchez Ferrarius faber, temperamentis
melancolicus, ambiciosus, et vini, et aque frigide bi-
bitor, nimis epulo, maximèque avidus, qui eum

ratione sua aviditatis per longum tempus vitam ob-
tinuit laboriosam, per noctes, et dies continuatim
laborabat, qui cum jam esset dives, non cessabat. Pro-
pinqui, et amici sui continuis sermonibus consu-
lebant, ut famulos acciperet, quiesceretque, quo so-
ror sua congratulabatur. Quibus ita fecit; per duos
annos maxima suorum gloria requievit; post hoc qui-
dem tempus in campum suum agriculturæ ivit, et per
spacium binarum horarum, sub sole fexido aravit,
maximèque sudavit, et aquam multam ebibit; die
sequenti de dolore universam pectoris partem oc-
cupante, et difficili respirazione, cum non multa febre
congestus est. Vocatus fui secundo morbi die, et
omnia relata rectè attenta, et signa circumspecta,
quia maximè robustus erat, et ut ajunt, pectori-
cus, his tantum sanguinem mediocriter mittere
feci; et ut alij hoc dolore correcti (qui non erant pau-
ci) quos feliciter in eodem loco, et tempore nulla
sanguinis missione curavi) Didacum curabam. Ve-
rum quinto morbi die febris aucta fuit, et respira-
tio difficilior reddita, nihilque exuebat, res ad ani-
mam pertinentes disponere admonui, breviterque
fecit, sequentemque potionem statim scripsi:

℞. Spermat. cetæ recentis. Sang. hirci sili. pp.
et antim. diaph. (C) ℥ij. Syr. rad. scab. ℥ij.
Sp. sal. ammon. ℥ij. folior. veron. recent. et edux.
fuxest. in lico lact. fact. lib. j. m.

Quam potionem in duas quidem doses divisam, uran
manè, alteram vespere tepide auzebat. Per diem

et noctem cochleatim sequentia assumebat.

R. Decocti præscripti ℥ viij. Syr. e der. terr.
℥ iij. tintur. hyper. ℥ iij. m.

Quibus, et unguento ex Pharmacopea Augustana
universam pectoris partem inungebant. aliquid
cepit expuere hoc modo expuendo per totum diem
vi. continuavit, verum in septimi nocte geni-
tus expectum cessavit, cum valde molestæ respi-
ratione, et pectoris stertore, Sanctam recepit
Uctionem. Die sequenti lucrescenti in do-
mum ivi, dictis morbosis productis egorum in-
veni, et nimis que sadæ, dixi amidentibus, ut
aliquot cochlearia remedij præscripti ego darent,
et quasi abscondite egressus fui. Postquam dimidiam
ceterorum egorum, et loci partem viderem, in do-
mum egori Didaci, iterum ingressus fui. Reliquo-
rum amidentium primarie suum animæ auxilio-
rem, qui erat R. P. Nicolaus à conceptione D. Au-
gustini Discalceatorum, inveni: quomodo, dixi, de
ego vadis? Ille dixit quidem per hanc dimidiam spa-
cium egorum vivere non posse, et fecit me in egori
cubiculum ingredi, eodem modo inveni, pulum
tetigi, sufficientes vires, meo videri, deprehendi egor-
tum habere, celeriter Chyrurgum vocare feci, qui
accuratissime in domum iter fecit, diligenter venam
securit, et duas sanguinis uncias subduxit: sequentem

portionem debi, quibus difficilis respiratio, et exterior
pectoris, sudorque defecerunt, et maximam copiam
materiæ viscidæ excrevit. Undecimo morbi die
penitus à morbo liber existebat, in dieque præ-
senti cum sua uxore, suisque filiis, gratias Deo
dans, vivit.

R^g. Summæ ammon. alv. et gummosi^{si} dissolve
cum magna diligentia, in insufficienti quantitate
vini ad Lenemignem postquam debitam acqui-
sivit cum vino consistentiam, addo seni lactis
optimè depurati ℥ iij. m℥.

Quævis subita, et repentina mutatio ex Hyp. mala
est, idèò nihil pejus quidem est, quam assuetos labo-
res penitus, et subito desinere, nam præterquam
sales, et humores excrementitios, qui laboribus
expelluntur, in assuetis, quiete nimia, augentur, et
non tantum non evacuantur, sed etiam sanguini, et
lymphæ commiscuntur, qui fons, et origo hujus morbi
est, qui autem per nullam partem utilius deppo-
nuntur, quàm per diaphoretationem, et per mites
sudores, si hæc non sufficiant. Diuretica blanda, et
solebas laxibilibus, et acedis carentia addivendæ sunt,
quasi in morbis pectoris partius fluat urina, hydro-
pem præagias; annodina remedia nultatenus scri-
benda, quia lympham congestam penitus incrassant
et gippe naturæ redeunt. Septimo morbi die, ut dic-
tum est, tantum duas sanguinis uncias detrahi quad
quali temerè feci, non quia ratione morbi, vel causæ

erat indicata; sed propter valde difficilem respira-
tionem, ut fieret facilius, quod ab Hyp. dictum est
si difficulter expiraverit: Venam brachii puncto
etiam, si hydropse laboraverit, qua audacter facta
consecutus fuit finis redendi^r respirationem faci-
liorem, & egrotum sanandi. Et hæc sunt partem
illarum differentiarum, quæ proponenda duxi, re-
liquæ deficientes, quæ paucæ non sunt, Deo volen-
te, suo tempore tradam: Cognita enim morbi cau-
sa, promiscuum remedium usus omittere, et
ea duntaxat adhibere, sive, quorum vires com-
provavit experientia. Omnia sub correctione
sanctæ Romane ecclesiæ. Sunt quæ.
DLXL

D. Joann. Joseph Martiner Nubia

quibus in febre dolore
lateris oboriente, alvus
multa aquosa ac bitiosa
egerit, hi alleviantur.

+

mi y mi Dueño. Desco
alón con perfecta salud
sinne forma. Ofreciéndole
quien. g. Buena parate

de esta es D. Joseph Mar
asumana Notario Ap^{Co}
a esta Ciudad a varias
af. Es persona de m^a Estima
e me ha favorecido en not
que se le han echo a Dⁿ
Monleon; y estimare le
m^a en lo q^e se le ofresca,
omo diga a Vm los p^{as}os y
que me ha costado el abe
varias cosas para finalizar
operación q^e se dara esta
y formis ocupaciones no
lo ser antes. Cui^o Borrados
Con esta ira elavado es

Leg. 44.

431

N. 25

~~21~~